

DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2023-55-4-21>
УДК 334.7:338.22-049.5

А. О. МОСКВИНА

кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри економічної теорії
та міжнародної економіки
Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова,
Україна, м. Харків
e-mail: mail:moskvinanastya@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8391-7647>

О. В. ЯРМАК

кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри економічної теорії
та міжнародної економіки
Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова,
Україна, м. Харків
e-mail: olgajarmak.09@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5760-4786>
Web of Science ResearcherID:
[https://www.webofscience.com/wos/author/
record/O-2487-2016](https://www.webofscience.com/wos/author/record/O-2487-2016)

ПОТЕНЦІАЛ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА: ПІДХОДИ ДО СТРУКТУРИЗАЦІЇ ТА ОЦІНКИ¹

У статті обґрунтовано сутнісні характеристики та полікритеріальність структуризації потенціалу економічної безпеки, зокрема за структурними моделями систем економічної безпеки підприємств. Розкрито зміст та основні фактори організаційної спроможності підприємства як складника потенціалу економічної безпеки. Обґрун-

¹ © Москвіна А. О., Ярмак О. В., 2023. Стаття публікується на умовах ліцензії Creative Commons – Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

Статтю розміщено на сайті збірника: <http://econtlaw.nlu.edu.ua>.

товано комплексний підхід до оцінювання рівня та ефективності потенціалу економічної безпеки.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, економічний потенціал підприємства, потенціал економічної безпеки підприємства, структура потенціалу економічної безпеки, організаційна спроможність підприємства, антикризовий потенціал, оцінювання рівня та ефективності потенціалу економічної безпеки підприємства.

JEL Classification: D 20, L26, M21.

Постановка проблеми. Забезпечення належного рівня захищеності підприємства від загроз і ризиків мінливого бізнес-середовища, що характеризується високим ступенем невизначеності, є важливою умовою та фактором його ефективного функціонування як цілісної господарської системи. Від ресурсів, можливостей і здатностей підприємства сформувані й ефективно реалізувані потенціал економічної безпеки безпосередньо залежать результати його господарської діяльності, стабільність і розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У теперішній час дослідження економічної безпеки підприємств спрямовано переважно на розкриття її концептуальних основ, системи та структури, підходів до оцінювання ефективності, менеджменту безпеки та ін. [1–5]. Поза інтересами вчених залишається аналіз потенціалу системи економічної безпеки підприємства, без розуміння сутності, характеристик, структури та чинників ефективності якого неможливо сформувані цілісну модель ефективного забезпечення захищеності бізнесу від деструктивних впливів загроз і ризиків, джерелами яких є зовнішнє та внутрішнє середовище підприємництва.

Дослідники теоретичних і прикладних аспектів економічного потенціалу підприємства [6–10] на сьогодні ще не орієнтовані на комплексне вивчення такого з його складників, як потенціал економічної безпеки, хоча в сучасних умовах його формування та реалізація набувають пріоритетного значення для забезпечення стабільності бізнесу та досягнення його цілей.

Слід підкреслити, що актуальним для досліджень потенціалу економічної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності є застосування міждисциплінарного підходу. По-перше, підприємство як цілісна господарська (підприємницька) система є комплексним об'єктом економічної безпеки як систематичної та цілеспрямованої діяльності з забезпечення його захищеності від загроз бізнес-середовища. По-друге, рівень захисту бізнесу залежить від сформованого підприємством потенціалу економічної безпеки, що визначає рівень його спроможності здійснити необхідні заходи, спрямовані на запо-

бігання ймовірним небезпечним ситуаціям та подолання їх. З огляду на це аналіз потенціалу економічної безпеки підприємства повинен базуватися на поєднанні підходів, методів і результатів досліджень теоретичних і прикладних основ економічної безпеки та економічного потенціалу підприємства, що дозволить обґрунтувати його сутнісні характеристики, структуру та роль у забезпеченні ефективних бізнес-процесів.

Формулювання цілей. Метою статті є розкриття сутності, структури, критеріїв оцінювання потенціалу економічної безпеки підприємств.

Виклад основного матеріалу. Потенціал економічної безпеки реалізується в забезпеченні певного рівня захищеності підприємства від ситуацій, що є небезпечними для бізнесу, наслідками яких можуть бути дисфункції та деструкції, навіть деінституалізація господарської системи. Аналіз потенціалу безпеки повинен спиратися на його розуміння як цілісної інтегративної системи забезпечення захищеності підприємства як організаційно-функціональної моделі бізнесу, що потребує комплексного використання підходів, визначених та опрацьованих у дослідженнях економічного потенціалу (ресурсний, функціонально-цільовий, результативний підходи) та економічної безпеки підприємства (концептуальний, результативний, управлінський, статичний та динамічний підходи).

Спираючись на ресурсний, цільовий і результативний підходи до характеристики економічного потенціалу підприємства в цілому, слід визначити такі аспекти змісту поняття потенціалу економічної безпеки:

1. Ресурсний аспект. Потенціал економічної безпеки є сукупністю ресурсів захисту підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз бізнесу – ресурсів матеріальних, нематеріальних, фінансових, трудових, інформаційних, організаційних та ін. Від наявності, кількості, якості та ефективності їхнього використання залежить досягнення як цілей системи економічної безпеки підприємства, так і його господарських цілей загалом. Слід підкреслити, що ресурсний аспект потенціалу економічної безпеки характеризується також здатностями підприємства ефективно використовувати зазначені ресурси та можливості. Здатності підприємства – це його організаційна спроможність як «матеріальні, управлінські та аналітичні надбання (знання, ресурси, системи й мережі)..., що в сумі виявляються у здатності (індивідуально та колективно) реалізовувати конкретні завдання, виконувати функції, розв'язувати проблеми, ставити цілі та досягати їх» [11]. Від організаційної спроможності підприємства у сфері економічної безпеки залежить рівень реалізації її потенціалу. Концептуальну модель організаційної спроможності як складника ресурсного потенціалу економічної безпеки відображено на рис. 1.

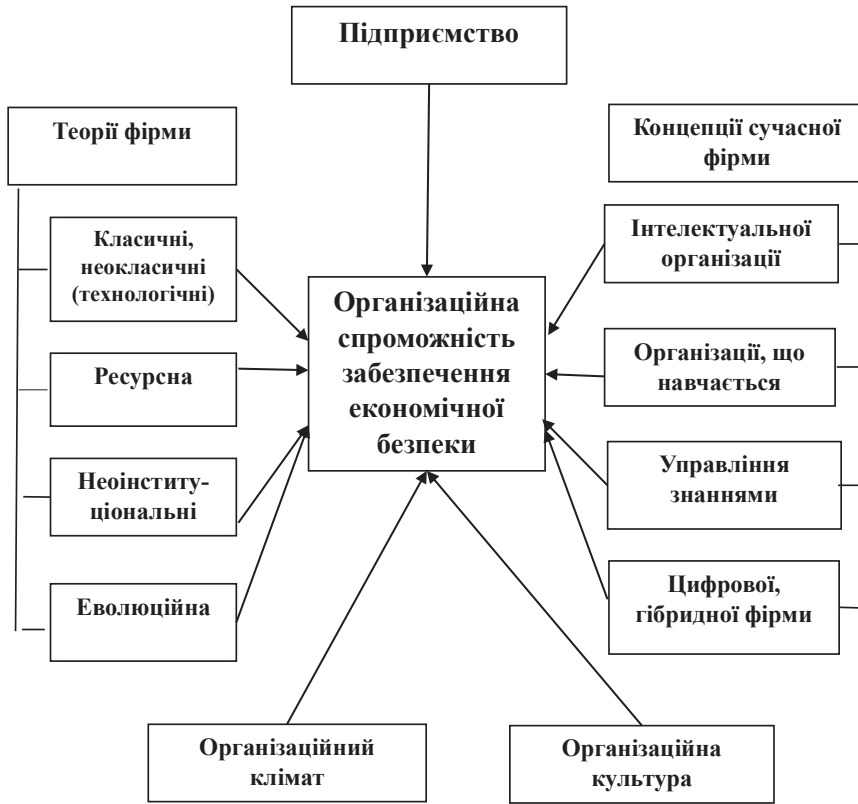

Рис. 1. Концептуальна модель організаційної спроможності як елемента потенціалу економічної безпеки

Організаційну спроможність підприємства характеризують його здатності трансформувати ресурси у продукт (класичні та неокласичні теорії фірми), мінімізувати трансакційні витрати (неоінституціональні теорії фірми), нагромаджувати, зберігати та використовувати ресурси та компетенції персоналу (ресурсна теорія), розвиватися та змінюватися (еволюційна теорія), накопичувати та використовувати знання та інформацію (концепція інтелектуальної організації), управляти знаннями (концепції інтелектуальної організації та управління знаннями), вчитися, тобто змінювати свою поведінку відповідно до нової ситуації та адаптуватися до змін середовища (концепція організації, що навчається), здійснювати цифровізацію бізнесу та забезпечувати його омніканальність як поєднання онлайн- та офлайн-каналів бізнес-комунікацій (концепції цифрового та гібридного бізнесу), формувати сприятливий організаційний клімат та організаційну культуру [12].

2. Функціонально-цільовий аспект. Запобіння небезпечним станам бізнесу та подолання їх є системною функцією потенціалу економічної безпеки підприємства, орієнтованою на забезпечення безпеки кожного зі складників його економічного потенціалу як цілісної системи, що є умовою та фактором його ефективної реалізації та досягнення цілей господарської системи.

3. Результативний аспект. Ідеться про ті максимально можливі результати господарської діяльності підприємства, досягнення яких в умовах загроз і ризиків бізнес-середовища забезпечує його потенціал економічної безпеки. У цьому аспекті потенціал економічної безпеки характеризується результатами господарської діяльності підприємства, їхніми рівнем і динамікою, оскільки метою його реалізації є досягнення довгострокових і поточних цілей бізнесу.

4. Управлінський аспект. Оскільки реалізація потенціалу економічної безпеки спрямовано на подолання загроз господарській діяльності підприємства та її ризиків, у змісті цього поняття слід виділити управлінський аспект, що дає підстави для його характеристики як потенціалу ризик-менеджменту підприємства. Це сукупність ресурсів, можливостей та здатностей менеджменту підприємства ефективно управляти ризиками господарської діяльності в умовах значного ступеня невизначеності та мінливості бізнес-середовища.

Поєднання ресурсного, функціонально-цільового, результативного, управлінського підходів щодо аналізу потенціалу економічної безпеки підприємства, по-перше, забезпечує можливість розкриття багатоаспектного змісту цього поняття (ресурсний, функціонально-цільовий, результативний, управлінський аспекти). По-друге, є основою структуризації потенціалу економічної безпеки підприємства, визначення його складників за критерієм їхніх функцій у системі економічної безпеки та характеристики взаємозв'язків між ними. По-третє, зазначені підходи є дієвим інструментом обґрунтування напрямів і критеріїв оцінювання рівня потенціалу економічної безпеки та результатів його реалізації.

Розгляньмо зазначені напрями дослідження потенціалу економічної безпеки підприємства більш детально.

1. Потенціал економічної безпеки в контексті його ресурсного, функціонально-цільового, результативного та управлінського аспектів – це сукупність ресурсів, можливостей, організаційної спроможності та управлінських здатностей господарської системи досягати цілей бізнесу на максимально можливому рівні, забезпечуючи його захищеність від загроз і ризиків його внутрішнього та зовнішнього середовищ у довгостроковому та поточному періодах, на всіх фазах життєвого циклу, у періоди розвитку та криз.

2. Визначення структури потенціалу економічної безпеки підприємства є полікритеріальним, базується на системі критеріїв.

По-перше, певна структурна модель системи економічної безпеки, обрана підприємством, є релевантним критерієм структуризації її потенціалу. *За функціональною моделлю* системи економічної безпеки підприємства [5] складниками її потенціалу є потенціали техніко-технологічної, інноваційної, інтелектуально-інформаційної, кадрової, фінансової, ринкової, екологічної, правової, фізичної тощо безпеки підприємства. При цьому потенціал економічної безпеки є поліструктурною системою, оскільки його складники – функціональні потенціали мають власну структуру, елементи якої забезпечують ефективну реалізацію загальної функції безпеки досягнення цілей бізнесу та його розвитку. Наприклад, складниками потенціалу кадрової безпеки є функціональні потенціали безпеки життєдіяльності персоналу, професійної безпеки, соціально-мотиваційної безпеки, страхової безпеки, безпеки соціально-трудоких відносин та міжособистісних комунікацій, правової безпеки працівників. Їхня інтегративна цілісність є фактором ефективності як кадрового потенціалу, так і потенціалу економічної безпеки загалом.

По-друге, *за ресурсним критерієм* основними складниками потенціалу економічної безпеки є такі:

1) техніко-технологічний складник економічної безпеки бізнесу – матеріальні та нематеріальні ресурси діяльності із забезпечення безпеки підприємства як цілісної господарської системи, його підрозділів, видів діяльності, майна, капіталу, інформації, персоналу та ін.;

2) кадровий складник безпеки – працівники підприємства, яких безпосередньо включено у процес захисту підприємства. Якщо на підприємстві створено службу економічної безпеки, то це її працівники є ядром кадрового потенціалу економічної безпеки підприємства. Якщо такої служби немає, то до кадрового потенціалу безпеки належать ті працівники підприємства, які здійснюють певні функції забезпечення економічної безпеки – силової, правової, фінансової, виробничої тощо, стратегічної та поточної. Важливо розрізняти кадрові складники потенціалу економічної безпеки та її внутрішніх суб'єктів, до яких належать персонал і структурні підрозділи підприємства, що мають безпосередній вплив на стан і рівень захищеності підприємства від загроз його ефективній господарській діяльності. При цьому такий вплив може бути як позитивним, так і негативним, деструктивним;

3) організаційно-управлінський складник у розрізі ресурсів забезпечення організаційної спроможності підприємства щодо забезпечення економічної безпеки бізнесу;

4) інтелектуально-інформаційний складник як нагромаджені підприємством знання та інформація щодо загроз, ризиків, технологій і заходів еконо-

мічної безпеки (бази знань, інформаційно-комунікаційні мережі та ін.), що використовуються у процесі її забезпечення;

5) фінансовий складник – фінансові ресурси та технології їхніх залучення й використання у процесі забезпечення захищеності підприємства;

6) правовий складник – ресурси, можливості та здатність підприємства забезпечити необхідний рівень економічної безпеки у правовому полі бізнесу, його правову безпеку.

Важливо підкреслити, що ресурсні та функціональні складники потенціалу економічної безпеки підприємства повинно бути поєднано в єдину інтегративну систему, функціонування якої за цієї умови забезпечує позитивний синергетичний ефект убезпечення бізнесу.

По-третє, спираючися на функціонально-цільовий і результативний підходи, слід визначити такі *складники потенціалу економічної безпеки*:

1) залежно від цілей та періоду (довгостроковий, поточний) реалізації потенціалу – стратегічний і поточний потенціали економічної безпеки підприємства;

2) залежно від суб'єктів (зовнішніх, внутрішніх) економічної безпеки підприємства, якими є особи та організації, що мають можливість та здатні впливати на економічну безпеку підприємства, – зовнішній і внутрішній потенціали економічної безпеки;

3) залежно від фази життєвого циклу підприємства – потенціали економічної безпеки підприємства на фазах його становлення, зростання, стабільності, занепаду, можливого відновлення, реструктуризації, трансформації та ін. Потенціали розвитку та трансформації підприємства. Оскільки на кожній фазі життєвого циклу підприємства можливі кризові ситуації, важливим складником потенціалу економічної безпеки є потенціал антикризової діяльності підприємства, що забезпечує запобігання кризовим явищам і ситуаціям та подолання їх на підприємстві протягом його життєвого циклу [13; 14].

Потенціал антикризової діяльності – це сукупність ресурсів, можливостей та організаційних спроможностей системи економічної безпеки підприємства забезпечувати ефективний антикризовий менеджмент, що охоплює прогнозування кризових явищ і ситуацій на підприємстві, подолання їх та післякризове відновлення господарської системи. Потенціал антикризової діяльності орієнтовано на подолання негативних наслідків внутрішніх загроз бізнесу, джерелом яких є кризи підприємства, що мають різні види, форми, масштаби. У цьому аспекті антикризовий потенціал економічної безпеки – це потенціал антикризового менеджменту.

По-четверте, визначаючи структуру потенціалу економічної безпеки підприємства, важливо схарактеризувати такі його складники, як управлінський

потенціал і потенціал корпоративної безпеки, яким притаманна певна функціональна специфіка порівняно з іншими його складниками.

Управлінський потенціал економічної безпеки – це сукупність стратегічних і тактичних цілей, напрямів, управлінських рішень, засобів, заходів, технологій діяльності управлінського персоналу підприємства з метою забезпечення безпеки бізнесу та досягнення його цілей в умовах загроз і ризиків його зовнішнього та внутрішнього середовищ. Управлінському потенціалу притаманна забезпечувальна функція щодо досягнення: 1) необхідного рівня ефективності реалізації потенціалу економічної безпеки в цілому та кожного з його складників; 2) позитивного синергетичного ефекту функціонування системи економічної безпеки, підсистеми якої є взаємопов’язаними та комплементарними, шляхом прогнозування, запобігання, подолання деструктивних наслідків загроз економічній безпеці у поточному та довгостроковому періодах (рис. 2).

Рис. 2. Управлінський потенціал економічної безпеки підприємства в системі ризик-менеджменту підприємства

Функцією потенціалу корпоративної безпеки підприємства є забезпечення (ресурсне, організаційне, кадрове, інформаційне, інтелектуальне та ін.) узго-

дженості та реалізації інтересів зовнішніх і внутрішніх стейкхолдерів бізнесу, запобігання та подолання конфліктів їхніх інтересів із метою досягнення цілей ефективності, конкурентоспроможності та сталого розвитку відкритої господарської системи, що є об'єктом інтересів зовнішніх та внутрішніх груп впливу.

3. Оцінювання потенціалу економічного потенціалу безпеки підприємства повинно бути комплексним і поєднувати такі напрями:

– оцінювання на основі витратного, порівняльного та результатного підходів, за якими розмір потенціалу економічної безпеки підприємства визначається: 1) за сумою витрат на його формування та реалізацію; 2) на базі зіставлення з аналогами, що вже були об'єктами оцінювання; 3) на основі величини чистого потоку позитивних результатів (доходу) від його реалізації у процесі господарської діяльності підприємства;

– оцінювання на основі результатів аналізу рівня та ефективності системи економічної безпеки підприємства, захищеність функціонування якої забезпечує її потенціал економічної безпеки. При оцінюванні ефективності реалізації потенціалу економічної безпеки за цим напрямом доцільним є застосування обґрунтованої О. С. Марченко (O. S. Marchenko) методики розрахунку інтегрально-системного показника рівня системи економічної безпеки підприємства як середньозваженої величини інтегрально-функціональних показників її функціональних підсистем:

$$ISI = IFI1 \times d1 + \dots + IFIn \times dn, \quad (1)$$

де ISI – інтегрально-системний показник рівня економічної безпеки підприємства;

IFI – інтегрально-функціональні показники рівня функціональних підсистем системи економічної безпеки підприємства;

d – питома вага (вагові коефіцієнти) значущості впливу окремої підсистеми на рівень системи економічної безпеки підприємства в цілому. Сумарне значення d дорівнює 1;

$1-n$ – підсистеми системи економічної безпеки підприємства, рівень яких аналізується [5]. Чим вище значення інтегрально-системного показника рівня системи економічної безпеки, тим ефективніше реалізується її потенціал;

– оцінювання потенціалу економічної безпеки на основі застосування евристичних методів аналізу, зокрема методу експертних оцінок, у такій послідовності: 1) експерти за бальною шкалою оцінюють певні його складники; 2) експертні оцінки корегуються відповідно до коефіцієнтів значущості пев-

ного показника для загального оцінювання потенціалу економічної безпеки;
3) розраховується середньгеометрична величина скорегованих експертних оцінок складників потенціалу економічної безпеки;

– оцінювання розміру та збалансованості потенціалу економічної безпеки підприємства на основі аналізу його графоаналітичної моделі «Квадрат потенціалу», що демонструє кількісні та якісні зв'язки між його окремими складниками, є інструментом оцінювання рівня його розвитку, ефективності функціонування та прийняття обґрунтованих рішень щодо вдосконалення його структури [15].

Слід підкреслити, що під час оцінювання розміру та ефективності потенціалу економічної безпеки підприємства важливо спиратися на декілька підходів та методів, що забезпечить необхідний рівень якості аналізу.

Висновки. Обґрунтування сутності та структури потенціалу економічної безпеки підприємства, що базувалося на поєднанні концептуальних підходів до аналізу системи економічної безпеки та економічного потенціалу підприємства, дозволило розкрити:

1) сутнісні характеристики потенціалу економічної безпеки підприємства, поєднуючи його ресурсні, функціонально-цільові, результативні та управлінські характеристики;

2) полікритеріальність структурування потенціалу економічної безпеки на основі системи критеріїв, серед яких: структурні моделі системи економічної безпеки підприємств; ресурсний критерій, період (короткостроковий, довгостроковий), суб'єкти (зовнішні та внутрішні), фази життєвого циклу. Схарактеризовано управлінський та антикризовий потенціали як складники потенціалу економічної безпеки;

3) характеристики організаційної спроможності як складника потенціалу економічної безпеки, що визначає здатність підприємства забезпечити захищеність бізнесу в довгостроковому періоді, рівень якої залежить від нагромадження, інтеграції та синергії його технологічних, інституційних, трансформаційно-еволюційних компетенцій як інтелектуальної організації, що навчається, здійснює управління знаннями, спирається на організаційну культуру та створює ефективний організаційний клімат, використовує багатоканальні комунікації, гібридні форми організації бізнесу та цифрові бізнес-процеси;

4) комплексний підхід до оцінювання рівня та ефективності потенціалу економічної безпеки.

Подальше дослідження буде спрямовано на всебічний аналіз такого складника потенціалу економічної безпеки підприємства, як антикризовий потенціал.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Марченко О. С., Шевченко Л. С. Підприємництво в конкурентному середовищі: ризики, дисбаланси та безпека. *Економічна теорія та право*. 2023. № 2 (53). С. 24–47. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2023-53-2-24>.
2. Безпека підприємництва : моногр. / Л. В. Рибальченко, Е. В. Рижков, С. М. Тютченко та ін. Дніпро : Вид. Біла К. О., 2020. 180 с.
3. Економічна безпека підприємництва в Україні : монографія / Г. В. Ситник, Г. В. Блакита, Н. М. Гуляєва та ін. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 284 с. DOI: <https://doi.org/10.31617/m.knute.2020-216>.
4. Данілова Е. І. Концепція системного підходу до управління економічною безпекою підприємства : монографія. Вінниця : Європ. наук. платформа, 2020. 342 с. DOI: <https://doi.org/10.36074/danilova.kontseptsiia-2020>.
5. Марченко О. С. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, каф. екон. теорії. Харків : Право, 2022. 246 с.
6. Васьківська К. В., Лозінська Л. Д., Галімуков Ю. О. Економічний потенціал підприємства в умовах змін: суть та характерні особливості. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.7>.
7. Хачатрян В. В. Потенціал підприємства: сутність та економічний зміст. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 4, т. 3. С. 261–264. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/?p=9572> (дата звернення: 20.10.2023).
8. Роскладка Н. О., Вівсюк І. О. Сутність та структура економічного потенціалу підприємства готельного господарства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»*. 2021. Вип. 47. С. 14–21. DOI: <https://doi.org/10.32841/2413-2675/2021-47-2>.
9. Костецька Н. І. Стратегічне управління потенціалом підприємства: теоретико-методичні аспекти. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 20. С. 51–55. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.20.2021.252604>.
10. Повстяний Г. В. Дослідження структури та класифікація видів потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.1.202>.
11. Рекомендації з організаційного розвитку для громадського сектору. *Фонд Східна Європа* : вебсайт. 2022? URL: <https://eef.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Rekomendatsiyi-z-organizatsijnogo-rozvytku-dlya-GO.pdf> (дата звернення: 20.10.2023).
12. Osiyevskyy O., Shevchenko L., Marchenko O., Umantsiv Yu. Hybrid Firm: The Future of Organizing for the Industry 4.0. *Rutgers Business Review*. 2022. Vol. 7, No. 3. P. 289–308. URL: <https://rbr.business.rutgers.edu/article/hybrid-firm-future-organizing-industry-40> (дата звернення: 20.10.2023).
13. Яремко А. Д. Економічна ідентифікація антикризового потенціалу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2018. № 7. С. 285–291. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_7_43 (дата звернення: 20.10.2023).
14. Шатайло О. А. Особливості використання антикризового потенціалу в антикризовому управлінні на підприємстві. *«Вісник ЖДТУ» : Економіка, управління*

та адміністрування. 2019. №2 (88). С. 98–105. DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2019-2\(88\)-98-105](https://doi.org/10.26642/jen-2019-2(88)-98-105).

15. Костенюк Ю. Б. Моделювання потенціалу підприємства для розробки стратегій управління. *Статистика України*. 2019. №4 (87). С. 21–27. DOI: [https://doi.org/10.31767/su.4\(87\)2019.04.03](https://doi.org/10.31767/su.4(87)2019.04.03).

REFERENCES

1. Marchenko, O. S., & Shevchenko, L. S. (2023). Pidprijemnytstvo v konkurentnomu seredovyshchi: ryzyky, dysbalansy ta bezpeka [Entrepreneurship in a competitive environment: Risks, imbalances and security]. *Ekonomichna teoriia ta pravo – Economic Theory and Law*, 2(53), 24–47. <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2023-53-2-24> [in Ukrainian].
2. Rybalchenko, L. V., Ryzhkov, E. V., Tiutchenko, S. M., Havrysh, O. S., & Varianychenko, A. O. (2020). *Bezpeka pidprijemnytstva* [Entrepreneurship security]. Vydavets Bila K. O. [in Ukrainian].
3. Sytnyk, H. V., Blakyta, H. V., Huliaieva, N. M., Hanechko, I. H., Hanushchak, T. V., Zubko, T. L., Lanovska, H. I., Adamenko, V. V., Lositska, T. I., Vavdiichyk, I. M., Butova, T., Olesenko, I., & Arkhipov, N. M. (2020). *Ekonomichna bezpeka pidprijemnytstva v Ukraini* [Economic security of entrepreneurship in Ukraine]. Kyiv National University of Trade and Economics. <https://doi.org/10.31617/m.knute.2020-216> [in Ukrainian].
4. Danilova, E. I. (2020). *Kontseptsiiia systemnoho pidkhodu do upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidprijemstva* [The concept of a system approach to the management of the economic security of the enterprise]. Yevropeiska naukova platforma. <https://doi.org/10.36074/danilova.kontseptsiiia-2020> [in Ukrainian].
5. Marchenko, O. S. (2022). *Ekonomichna bezpeka pidprijemstva* [Economic security of the enterprise]. Pravo [in Ukrainian].
6. Vaskivska, K., Lozinska, L., & Galimuk, Ju. (2020). Ekonomichniy potentsial pidprijemstva v umovakh zmin: sut ta kharakterni osoblyvosti [The enterprise economic potential in the face of change: The essence and characteristics]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 5. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.7> [in Ukrainian].
7. Khachatryan, V. (2020). Potentsial pidprijemstva: sutnist ta ekonomichniy zmist [The potential of the enterprise: essence and economic meaning]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 4(3), 261–264. <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/?p=9572> [in Ukrainian].
8. Roskladka, N., & Vivsiuk, I. (2021). Sutnist ta struktura ekonomichnoho potentsialu pidprijemstva hotelnoho hospodarstva [The nature and structure of the economic potential of the hotel enterprise]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriiia: “Ekonomika i menedzhment” – International Humanitarian University Herald. Economics and Management*, 47, 14–21. <https://doi.org/10.32841/2413-2675/2021-47-2> [in Ukrainian].
9. Kostetska, N. (2021). Stratehichne upravlinnia potentsialom pidprijemstva: teoretyko-metodychni aspekty [Strategic management of the enterprise potential: Theoretical and methodological aspects]. *Ekonomichniy visnyk NTUU “Kyivskiy politekhnichnyi instytut” – Economic bulletin of NTUU “Kyiv Polytechnic Institute”*, 20, 51–55. <https://doi.org/10.20535/2307-5651.20.2021.252604> [in Ukrainian].

10. Povstianyi, H. (2022). Doslidzhennia struktury ta klasyfikatsiia vydiv potentsialu pidprijemstva [Research on structure and classification of enterprise potential types]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy, 1*. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.1.202> [in Ukrainian].
11. East Europe Foundation. (ca. 2022). *Rekomendatsii z orhanizatsiinoho rozvytku dlia hromadskoho sektoru* [Recommendations on organizational development for the public sector]. <https://eef.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Rekomendatsiyi-z-organizatsijnogo-rozvytku-dlya-GO.pdf> [in Ukrainian].
12. Osiyevskyy, O., Shevchenko, L., Marchenko, O., & Umantsiv, Yu. (2022). Hybrid firm: The future of organizing for the Industry 4.0. *Rutgers Business Review, 7*(3), 289–308. <https://rbr.business.rutgers.edu/article/hybrid-firm-future-organizing-industry-40>
13. Yaremko, A. D. (2018). Ekonomichna identyfikatsiia antykrizovoho potentsialu pidprijemstva [The economic identification of the enterprise's anti-crisis potential]. *Business Inform, 7*, 285–291. http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_7_43 [in Ukrainian].
14. Shatailo, O. A. (2019). Osoblyvosti vykorystannia antykrizovoho potentsialu v antykrizovomu upravlinni na pidprijemstvi [Features of using anti-crisis potential in anti-crisis management for overcoming crises in the enterprise]. “*VISNYK ZhDTU*”: *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia – “Journal of ZSTU”: Economics, Management and Administration, 2*(88), 98–105. [https://doi.org/10.26642/jen-2019-2\(88\)-98-105](https://doi.org/10.26642/jen-2019-2(88)-98-105) [in Ukrainian].
15. Kosteniuk, Iu. B. (2019). Modeliuvannia potentsialu pidprijemstva dlia rozrobky stratehii upravlinnia [Modeling of enterprise potential for development of management strategies]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine, 4*(87), 21–27. [https://doi.org/10.31767/su.4\(87\)2019.04.03](https://doi.org/10.31767/su.4(87)2019.04.03) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 25.10.2023

Стаття пройшла рецензування 18.11.2023

Стаття рекомендована до опублікування 22.12.2023

A. O. MOSKVINA

PhD in Economics, Associate Professor, associate professor at the Department of Economic Theory and International Economics, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine, Kharkiv

O. V. YARMAK

PhD in Economics, Associate Professor, associate professor at the Department of Economic Theory and International Economics, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine, Kharkiv

THE POTENTIAL OF AN ENTERPRISE'S ECONOMIC SECURITY SYSTEM: APPROACHES TO STRUCTURING AND EVALUATION

Problem setting. Ensuring the appropriate level of enterprise protection from threats and risks of a changing business environment characterized by a high degree of uncertainty

is an important condition and factor for its effective functioning as an integral economic system. The results of its economic activity, stability and development directly depend on the resources, capabilities and abilities of an enterprise to form and effectively realize the potential of economic security.

Recent research and publication analysis. At present research on the economic security of enterprises is mainly aimed at revealing its conceptual foundations, system and structure, approaches to performance evaluation, security management, etc. But the analysis of the potential of an enterprise's economic security system remains almost beyond the interests of scientists. Researchers of theoretical and applied aspects of the economic potential of an enterprise are not yet focused on a comprehensive study of its component as the potential of economic security.

It is relevant for research into the potential for economic security of business entities to use an interdisciplinary approach – a combination of methods and research results on the theoretical and applied foundations of economic security and the economic potential of an enterprise.

Paper objective. The purpose of the article is to reveal the essence, structure, and criteria for assessing the economic security potential of enterprises.

Paper main body. The potential of economic security is a set of resources to protect the enterprise from external and internal business threats characterized by its organizational capacity – the enterprise's ability to effectively use resources and opportunities. Preventing and overcoming dangerous business conditions are a systemic function of the economic security potential of an enterprise, the implementation of which is evaluated by the results of the enterprise's economic activities. In the managerial aspect, the potential of economic security is the potential of enterprise risk management.

The determination of the structure of the enterprise's economic security potential by the functions and purpose of its components reflects the structure of the enterprise's economic security system, the principles of separating certain subsystems in its composition. The potential of economic security is a poly-structural system, its components are functional potentials that have their structure, the elements of which ensure the effective implementation of the general function of ensuring the security of the enterprise.

Assessment of the economic security potential of the enterprise's security should be based on a comprehensive approach, combining different methods: cost, comparative, and effective; calculation of the integral system indicator of the level of the enterprise's economic security system; heuristic methods, in particular, the method of expert evaluations; graphic-analytical model "Square of the potential". A comprehensive approach will ensure the necessary level of quality assessment of the economic security potential of the enterprise.

Conclusion of the research. The substantiation of the essence and structure of the economic security potential of the enterprise made it possible to reveal:

1) the essential characteristics of the enterprise's economic security potential, combining its resource, functional-purpose, performance, and management characteristics;

- 2) multi-criteria structuring of the potential of economic security, to determine structural models of the economic security system of enterprises as a comprehensive criterion;
- 3) characteristics of organizational capacity as a component of economic security potential, which characterizes the enterprise's ability to ensure business security in the long term;
- 4) a comprehensive approach to assessing the level and effectiveness of the economic security potential.

Further research will be aimed at a comprehensive analysis of such a component of the enterprise's economic security potential as the anti-crisis potential.

Short abstract for an article

Abstract. The article substantiates the essential characteristics and multi-criteria structuring of the economic security potential, in particular, according to the structural models of the economic security system of enterprises. The content and main factors of the enterprise's organizational capacity as a component of the potential of economic security are disclosed. A comprehensive approach to assessing the level and effectiveness of economic security potential is substantiated.

Key words: enterprise's economic security, enterprise's economic potential, enterprise's economic security potential, structure of economic security potential, organizational capacity of the enterprise, anti-crisis potential, assessment of the level and effectiveness of the enterprise's economic security potential.

Article details:

Received: 25 October 2023

Revised: 18 November 2023

Accepted: 22 December 2023

Рекомендоване цитування: Москвіна А. О., Ярмач О. В. Потенціал системи економічної безпеки підприємства: підходи до структуризації та оцінки. *Економічна теорія та право*. 2023. №4 (55). С. 21–35. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2023-55-4-21>.

Suggested citation: Moskvina, A. O., & Yarmak, O. V. (2023). Potentsial systemy ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva: pidkhody do strukturyzatsii ta otsinky [The potential of an enterprise's economic security system: Approaches to structuring and evaluation]. *Ekonomichna teoriia ta pravo – Economic Theory and Law*, 4(55), 21–35. <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2023-55-4-21> [in Ukrainian].